

Kartlegging av migrasjonsrelevant

forskning 2007 finansiert av

Norges forskningsråd

Del 1 – Oppsummering

Generelt

Gjennomgangen av prosjektporteføljene i Forskningsrådets programmer og aktiviteter viser at det i 2007 var i gang 58 forskningsprosjekter og andre forskningsrelaterte prosjekter hvor migrasjonsrelevante temaer og spørsmål var mer eller mindre sentrale. Samlet var bevilgningene til disse prosjektene 46,5 mill kr i 2007. Vel 15 prosjekter hadde mindre bevilgning enn 250 000 kr og mange av disse var også av kun ett års varighet. Av dette sto Hovedprogrammet på feltet, IMER, sto for 19 % av totale bevilgninger (9 mill kr). I alt 14 programmer og aktiviteter var med på å finansiere denne forskningen, men halvparten hadde kun et eller to migrasjonsrelevante prosjekter i porteføljene. Siden forrige kartlegging i 2004 har antallet prosjekter gått opp med 11 fra 46, mens bevilgningene har økt sterkt, med nærmere 80 % eller vel 20 mill kr. Tallene i 2002 var 67 prosjekter, men bare 25,5, mill kr i bevilgning.

Ut over økningen i bevilgningene er bildet mye likt kartleggingen i 2004. Samfunnsvitenskapelige fag dominerer sterkt og miljøer i Oslo og Bergen mottar nesten 90 % av bevilgningene. En stor del av bevilgningene går til de samfunnsvitenskapelige instituttene, selv om universitetene – særlig UiO – i 2007 har en markert økning, også andelsmessig. Antallet programmer og aktiviteter som finansierer migrasjonsrelevant forskning er noenlunde likt som for tre år siden. Tematisk kretser forskningen om arbeidsmarkedet og det flerkulturelle samfunnet og mange prosjekter har et klart kjønnsperspektiv. Helse er kommet noe sterkere inn, og det er også mye på velferdsproblematikk.

Migrasjonsfeltet er et felt med stor offentlig oppmerksomhet, og det er behov for forskningsbasert kunnskap på mange områder. Oversikten viser at noen temaer er noenlunde godt dekket i Forskningsrådets aktiviteter, mens på andre temaområder er det mindre forskningsaktivitet, og her ligger utfordringene framover. Sist i notatet følger en mer detaljert oversikt over områder hvor det forskes lite, men her kan kort nevnes: Globale, inter- og transnasjonale problemstillinger, språk, historie, religion, kultur, skole og utdanning, dagligliv, lovregler og rettssystem og diskriminering. Dette er viktige samfunnsområder med klare forskningsbehov, og spørsmålet er hvordan man skal dekke opp dette i tida som kommer.

På IMER-programmets hjemmesider <http://www.forskningsradet.no/imer> under Sentrale dokumenter finnes dokumentet *Kartlegging av migrasjonsrelatert forskning 2007 finansiert av Norges forskningsråd – Del 2 prosjektoversikt*, som gir mer informasjon om de enkelte prosjektene. Her finnes også en tilsvarende kartlegging foretatt i 2004, hvor også visse tall o.a. fra kartleggingene i 2002, 1999 og 1995 er referert.

Nedenfor følger en orientering om hvorfor og hvordan vedr. kartleggingene, så en tabell som oppsummerer funnene og deretter kommentarer knyttet til prosjektenes fordeling på fag, institusjonsmessige plassering, størrelse, finansierende programmer og ikke minst forskningstema, før det avrundes med en refleksjon over dårlig dekkede forskningsområder og -temaer.¹

Formål med kartleggingen

Programstyret for IMER-programmet har ambisjon om å være et ”nav” for ulike aktiviteter knyttet til forskning og formidling på programmets brede forskningsfelt. Koblet til denne ambisjonen er rollen som ”vaktbikkje” og ”propagandist” for styrket forskning på det brede migrasjonsfeltet, eller IMER-feltet, om man vil, jf. IMERs programplan. For å kunne fungere som nav og vaktbikkje og gi forskningsstrategiske råd, både innad i Forskningsrådet og overfor myndigheter og andre, er kartlegging og overblikk over migrasjonsforskningen i Forskningsrådets

---

¹ Kartleggingen og oppsummeringen er laget av IMER-programmets koordinator Tor Lunde Larsen. Andre programkoordinatorer i Forskningsrådet har ytt god hjelp i å finne fram til prosjekter i sine programmer.

aktiviteter nyttig og nødvendig. Det er, som oversikten viser, langt mer migrasjonsrelevant forskning som foregår enn det som IMER-programmet finansierer og støtter opp om (selv om mye av denne forskningen ikke primært fokuserer migrasjonsspørsmål, jf. avsnittet om kriterier nedenfor). Noe annet ville også være overraskende, gitt globaliseringen og internasjonaliseringen av det norske samfunnet, og derigjennom en stadig økende heterogenitet i befolkningen (etnisk, sosialt, kulturelt, religiøst, økonomisk...). For å forstå samfunnets utvikling og endring er det avgjørende at nettopp denne sammensattheten og de utfordringer, problemer og muligheter dette gir, blir studert og utforsket. Innvandrerne er ikke én gruppe på siden av ordinære samfunnsprosesser og som kan eksotiseres og studeres for seg, men må analyseres som en integrert del av det norske samfunnet. Og til en viss grad gjøres også dette.

Kriterier for utvalget

Migrasjonsrelevant forskning omfatter ikke bare den forskningen som har migrasjon og konsekvenser av migrasjon som sitt primære utgangspunkt og fokus, men også forskning som er med på å bidra til en generell kunnskapsoppbygging om migrasjonsrelaterte spørsmål. Forskning om innvandring, integrering, etniske relasjoner, storsamfunn/majoritets- og minoritetsrelasjoner, det flerkulturelle samfunnet, kunnskap om innvandrergupper, innvandreres kår og posisjon på ulike markeder, forholdet mellom individuelle og kollektive rettigheter med utgangspunkt i kultur og religion, rasisme og etnisk diskriminering og liknende hvor migrantene eller migrasjonen er sentralt, er naturlig nok talt med i oversikten, men også forskning som mer *indirekte* berører dette er med – hvor slike forhold er del av empiri/utvalg, av problemstilling og/eller teoretisk utgangspunkt i prosjektene. Eksempelvis er forskning som har arbeidsmarkedet som sentralt forskningsobjekt, men hvor innvandrere er en viktig informant- eller analysegruppe, talt med, mens forskning som primært handler for eksempel om urfolk, etnisitet eller religion som sådan, ikke er talt med – selv om også dette kan gi nyttig generell kunnskap for å forstå trekk ved dagens norske samfunn.

Flere prosjekter kunne muligens ha vært talt med, samtidig som enkelte av de prosjektene som er med muligens kan ha en noe tynn relevans. Likevel, i all hovedsak bør dette gi et noenlunde riktig bilde av hva Forskningsrådet finansierer på feltet – og av utviklingen over tid. De samme utvalgskriteriene ble også brukt i forrige kartlegging.

Samtidig med aktiviteten i Forskningsrådets programmer foregår det utstrakt forskning og annen kunnskapsutvikling på migrasjons- og integreringsfeltet som ikke er finansiert av Forskningsrådet, og som følgelig ikke er med i denne oversikten. Dette er forskning som gjøres innenfor institusjonenes egne budsjetter, EU-finansiert forskning og ikke minst en omfattende oppdragsforskning som finansieres direkte fra departementer, direktorater og andre.

Oppsummerende tabell over migrasjonsrelevant forskning

2004- og 2002-tall er tatt med i tilfeller hvor samme eller liknende program var i virksomhet da. Pga. programmenes ulike tidspunkt for oppstart og avslutning og ulik tematisk og annen innretning fra periode til periode, kan totaltallene nederst ikke uten videre sammenliknes, men de gir likevel en viss sammenlikning.

Budsjettene til mange av de programmene som er nevnt i tabellen, har *i hovedsak* vært nokså like i perioden fra 2002, dvs. enten om lag samme nominelle tall eller med mindre økninger, noenlunde tilsvarende prisstigning.

Tabell 1: Migrasjonsrelevant forskning – samlet bevilgning og antall prosjekter, fordelt på finansierende program/aktivitet 200. Finansiering i 1000 kr

1. Arbeidsliv	7	6 132	2 – 2 226	1 – 1 055
2. EU-prosjekter: Støtte til prosjektetablering og til koordinering av IPs, div. støtte til internasjonalt forskningssamarbeid	9	2 188		
3. Folkehelse	4	2 398	2 – 604	4 – 1 405
4. Frittstående prosjekter humaniora	2	5 753	-	-
5. Frittstående prosjekter samfunnsvitenskap	4	6 994	6 – 3 780	4 – 1 480
6. Internasjonal migrasjon og etniske relasjoner (IMER)	15	8 939	11 – 5 858	25 – 8 920
7. Kjønnforskning	4	2 767	2 – 2028	5 – 1 457
8. Kommunikasjon, IKT, medier (KIM)	2	556	1 – 764	-
9. Kulturforskning (KULFO)	2	635	3 – 1 954	2 – 608
10. Kunnskap, utdanning, læring (KUL)	1	200	4 – 1 605	3 – 1 271
11. Psykisk helse	1	1 460		
12. Strategiske institusjonsprogram (SIP)	2	1 700	2 – 1 700	1 – 700
13. Publiseringstøtte/tidskriftsstøtte	1	80	1 – 75	1 – 75
14. Velferdsforskning (VFO)	4	6 689	6 – 3 383	9 – 4 883
Totalt	58	46 491	45 – 26168	67 – 25457

Kommentar til tabellen

Utdanningsforskningen var i 2004 og 2002 delvis i andre programmer enn igangværende KUL, og kan ikke direkte sammenliknes. Samme gjelder for helseforskning. Når det gjelder fri prosjektstøtte for 2004 og 2002, så var tallene den gang samletall for flere fagfelter, men det meste var innenfor samfunnsvitenskap. Mht. forprosjekter o.a. innenfor EUs rammeprogram og div. internasjonalt forskersamarbeid, var evt. slike prosjekter i 2004 og 2002 ikke omfattet av kartleggingen da. Dette siste utgjør imidlertid lite i antall kroner.

I prosjektoversikten (del 2 av kartleggingen, se IMER-programmets hjemmesider) er de 58 prosjektene nummerert og delt inn etter hvilket program eller aktivitet som er finansierende instans i Forskningsrådet og de fleste prosjektene er presentert med prosjektvita og -sammendrag.

Hva sier kartleggingen?

Økning i bevilgningene

Kartleggingen viser at det over Forskningsrådets budsjett går betydelige summer til migrasjonsrelatert og migrasjonsrelevant forskning, og at det har skjedd en klar økning i

bevilgningene til slik forskning siden siste kartlegging i 2004, fra vel 26 mill kr til nå 46,5 mill kr i 2007. Dvs. en vekst på ca 80 %. Et annet trekk er at antallet prosjekter har økt mye mindre enn det økningen i bevilgninger skulle tilsi, mao. har prosjektene i gjennomsnitt blitt dyrere. Samme trekk ser man også i kartleggingen i 2004 sammenliknet med 2002-kartleggingen.

Økningen i samlet bevilgning er klar selv om noen flere aktiviteter (EUs rammeprogram og div. reisestipend) er kartlagt denne gang, men dette gir først og fremst utslag i antall prosjekter, og i mindre grad i antall kroner – da bevilgningene til disse prosjektene jevnt over er godt under 200 000 kr.

Tendensen fra 2004 om at migrasjonsrelaterte spørsmål som sådan i stigende grad blir synliggjort i forskningen synes å fortsette, for eksempel at innvandrergupper integreres i forskningen som en av flere typer informanter eller fordi at innvandring og innvandrere kan representere nye typer kunnskapsutfordringer på gamle forskningsfelt. Sett fra IMER-programmets ståsted er dette, synliggjort i økningen i forskningsvolumet, positivt.

Hvilke programmer finansierer migrasjonsrelevant forskning?

Det er – ikke uventet – IMER-programmet som finansierer de fleste prosjektene (15) og bevilger mest (snaut 9 mill kr). Halvparten av prosjektene er mindre nettverksprosjekter. I volum er det ellers programmene Velferd og Arbeidslivsforskning som er de største med mellom 6 og 7 mill kr hver. Dette er i tråd med forrige kartlegging og bør ikke overraske, gitt det fokus som er på innvandrere og sysselsetting, arbeidsmigrasjon og migrasjonens konsekvenser for velferdsstaten. Arbeidslivsforskning hadde bl.a. arbeidsinnvandring som viktig deltema i programplan og utlysning, og IMER-programmet samfinansierte migrasjonsrelevant forskning i Arbeidslivsforskning med 2 mill kr i 2006 og 2007. I Velferdsprogrammet er det et større prosjekt på 3,2 mill kr som trekker opp (nr 58 i prosjektlista). Frittstående prosjekter samfunnsvitenskap har som vanlig flere migrasjonsrelevante prosjekter, og problemstillinger knyttet migrasjon og integrering er høyst aktuelle blant grunnforskerne. Her trekker imidlertid ett prosjekt kraftig opp (nr 23, som har nær halvparten av bevilgningen på 6,6 mill kr i 2007, grunnet budsjett-teknikaliteter). Over fagkomiteen for humaniora bevilges det 5,7 mill kr, men det må sies at disse to store prosjektene (se nr 21 og 22 i prosjektlista) nok er mer indirekte relevante, selv om de kan være viktige nok i byggingen av grunnlagskompetanse på et ”bredt IMER-felt”. Det er noe mer helserelatert forskning enn ved forrige opptelling.

Spredningen på programmer synes å være noenlunde som forventet. Programmer hvor migrasjonsrelaterte forhold og spørsmål synes å spille en viktig rolle for programmets ansvarsområde og forskningsfelt, har i det minste en viss finansiering av slik forskning.

Samfunnsvitenskap

De 58 prosjektene er ikke delt inn etter fagdisiplin. Dette bl.a. fordi at mange prosjekter er tverr- og flerfaglige. Nær sagt alle prosjektene er innenfor samfunnsvitenskapelige fag, med sosiologi som dominerende enkeltdisiplin. Andre større fag er sosialantropologi, stats- og organisasjonsvitenskap og samfunnsøkonomi. Dette er i tråd med bildet i 2004. Det har etter hvert blitt en viss rettsvitenskapelig forskning innenfor migrasjonsrelevant forskning, pt. tre rene rettsvitenskapelige prosjekter, og dette har også vært etterspurt i flere programmers programplaner og utlysninger. Det er ennå lite humanistisk forskning, både innenfor IMER-programmet og de øvrige aktivitetene som er med i oversikten. Selv om humanistisk forskning har vært etterspurt, kan det synes som programplaner og utlysninger ikke treffer humanistisk forskning like godt – eller at humaniora i mindre grad når opp i den harde konkurransen. Oversikten omfatter fem-seks

helsefaglige prosjekter og 4,2 mill kr går altså til slike prosjekter – dette er en noe mer enn ved forrige korsvei.

Hvor foregår migrasjonsforskningen?

Tabell 2: 2007-bevilgningene fordelt på institusjon

	UiO	UiB	NTNU	Fafo	ISF	NOVA	Øvrig inst.sektor	Sum
Antall	17	10	4	6	6	4	11	57
Sum kr	14 341	9 019	4 637	4 775	5 416	2 169	6 136	46 491

Universitetene sterkere

Universitetene står nå for om lag 60 % av migrasjonsrelevant forskning, mens instituttsektoren har 40 % av bevilgningene. I 2004 var instituttsektoren større med om lag halvparten av bevilgningene. Instituttsektoren har alltid vært store på forskningsområder som migrasjon, integrering, arbeidsmarked, barn og unge, velferd og levekår, etc. – jf. at dette i stor grad handler om mer eller mindre handlingsrettet, anvendt samfunnsforskning – men opplever nå en sterkere konkurranse fra universitetshold. Særlig har UiO økt sin andel, fra 18 % i 2004 til 30 % nå. UiB har holdt stillingen som viktig for migrasjonsforskning, både i snever og videre forstand. Økningen på universitetene kan sees på som positivt, ved at migrasjon blir et viktig tema i institusjoner med en større grad av langsiktighet i forhold til forskningsmidler – og at dette også vil gi seg utslag i undervisningstilbudene på disse institusjonene.

Oslo-dominans

Geografisk er det – som vanlig, nær sagt – en svært klar Oslo-dominans, med vel 2/3 av bevilgningene i 2007. Bergen – UiB – er også store i 2007, og det er altså kun 12 % av bevilgningene som går til andre miljøer enn i Bergen og Oslo (NTNU og NORUT i Tromsø). Det bør her minnes om at de fleste av de anvendte samfunnsforskningsinstituttene er lokalisert i Oslo, og at Oslo-dominansen således ikke er særlig overraskende.

Det er likevel verdt å legge merke til at det ikke er funnet prosjekter verken på Universitetet i Tromsø eller på noen av de statlige høyskolene. På NTNU i Trondheim trekker et stort humanistisk språkvitenskapelig prosjekt på 3,3 mill kr i 2007 opp bevilgningen. (Dette prosjektet har en mer indirekte relevans, men er altså tatt med.) Tallene for UiTø, høyskolene og NTNU er overraskende, men det kan med noenlunde sikkerhet antas at det både ved Universitetet i Tromsø og ved flere høyskoler foregår migrasjonsrelevant forskning, men som altså ikke er finansiert av Forskningsrådet i 2007.

I hvilken kategori forskningsmiljøene plasseres innenfor, har innvirkning på forholdet mellom institutt- og UoH-sektor mht. bevilgningene. Rokkansenteret i Bergen (4 prosjekter, 3,5 mill kr) er her slått sammen med UiB – sin hovedeier. Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning (2 prosjekter, 3,8 mill kr) er likeså regnet sammen med Universitetet i Oslo, gitt den nære koblingen mellom UiO og senteret. I kategorien øvrig instituttsektor finner man Norsk institutt for by- og regionforskning – NIBR (3 mindre prosjekter), Nasjonalt folkehelseinstitutt (2 prosjekter, 2,1 mill kr) og NORUT (2 prosjekter, 1 mill kr).

Flere store prosjekter

Innledningsvis ble det pekt på at bevilgningene i gjennomsnitt er større nå enn tidligere. Dette er særlig tydelig hvis man går tilbake til 2002-kartleggingen. Det er likevel 17 mindre prosjekter som er omfattet av kartleggingen denne gang. De har fra 200 000 kr og mindre i bevilgning i 2007, og de fleste har enten bevilgning kun i 2007 eller samme lille bevilgning andre år. Disse

prosjektene er først og fremst å finne under IMER-programmet (støtte til forskningsnettverk) og som støtte til internasjonalt forskningssamarbeid, særlig EUs rammeprogram. Det er for øvrig en villet politikk generelt i Forskningsrådet å prioritere større prosjekter, og dette har hatt gjennomslag her.

Forskningstemaer

Prosjektoversikten i dokumentet *Kartlegging migrasjonsforskning 2007 del 2 prosjektliste* viser at det er en lang rekke temaer, saker, problemstillinger og perspektivsom utforskes i de 58 prosjektene. Tematiseringen i prosjektene reflekterer i noen grad hvilket program som finansierer prosjektet (arbeidsliv, kjønn, velferd).

I tabell 2 nedenfor er antall prosjekter og bevilgningene gruppert i visse temaområder. Inndelingen kan diskuteres, og for å gi noenlunde riktig bilde er noen prosjekter plassert under to temaer. I slike tilfelle er bevilgningene splittet mellom de to; mao. vil antallet prosjekter overstige 58, mens bevilgningene beløper seg samlet til de kjente 46,491 mill kr.

Tabell 3: 2007-bevilgningene fordelt på tema. Antall prosjekter og bevilgning (i 1000 kr)

	Arbeidsliv, arb.marked	Arbeids-migrasjon	Barn og unge	Diskriminering, likestill.	Flerkulturelt samfunn	Helse
Antall Prosjekter	7	7	6	2	8	6
Sum bevilgning	4 860	3 673	5 219	584	3 206	4 200
	Kjønn	Politikk	Sosialpol., velferdsstat	Trans- og internasjonalt	Diverse	Sum
Antall prosjekter	12	4	5	3	9	
Sum bevilgning	7 217	1 440	6 543	2 035	7 365	46 491

Utenom en vid diverse-gruppe går det mest midler til kategorien Flerkulturelt samfunn, som omfatter minoritets-majoritetsrelasjoner, etniske relasjoner, forholdet mellom gruppe og individ mht. rettigheter og plikter, multikulturalisme og problematikk knyttet til statsborgerskap, demokrati osv. Uten at det enkelt lar seg gjøre å inndele etter den aksen, finner man den mest direkte migrasjonsrelevante forskningen i kategorien Flerkulturelt samfunn, sammen med den forskningen som ser på transnasjonale relasjoner og mye av det som her er gruppert under kjønn og arbeidsmigrasjon, samt helse. De programmene som i størst grad finansierer denne forskningen er IMER, Kjønnforskning og Arbeidsliv, samt Folkehelse. Temaet barn og unge scorer høyt her, men det skyldes et prosjekt med over 3 mill kr i 2007 (nr 23). I kategorien Diverse finner man igjen de to humanioraprojektene, som til sammen har vel 5,5, mill kr. IMER-programmet var i programplanen bl.a. opptatt av arbeidsliv, arbeidsmigrasjon og velferdsstat, noe som altså kan sies å være godt dekket.

Migrasjonsforskningen i forhold til forskning på liknende områder

Forskningsrådet har på flere av de sentrale forskningsområdene gjennomført porteføljeanalyser. I 2007 hadde det brede forskningsområdet Velferd og samfunnsutfordringer en samlet bevilgning på vel 250 mill kr. Området omfatter forskning på velferd, familie og oppvekst, arbeidsliv, fattigdom, migrasjon og integrering, men også deler av forskningen på kjønn, regionalutvikling,

utdanning, inkludering, kulturpolitikk etc. Migrasjonsrelevant forskning utgjør som nevnt 46,5 mill kr, altså snaut 20 % av den totale innsatsen på det brede velferdsfeltet. Nå kan imidlertid denne andelen være noe for høy, pga at for eksempel helse- og humanioraprojektene i oversikten her (vel 9 mill) i mindre grad var omfattet av porteføljeanalysen av velferd og samfunnsutfordringer. Slik sett så kan en like riktig migrasjonsrelevant andel av velferdsporteføljen være ca 15 %.

Et annet eksempel er Velferdsprogrammet og Arbeidslivsprogrammet, som i flere år har hatt flere prosjekter med en klar migrasjonsrelevans. Inntektsbudsjettene til disse to var i 2007 på henholdsvis 60 mill kr og vel 20 mill kr. Av dette gikk henholdsvis 6,7 og 6,1 mill kr til det som i kartleggingen er definert som migrasjonsrelevant forskning. Både porteføljeanalysen og eksemplene fra Velferds- og Arbeidslivsprogrammene viser at migrasjon og integrering er en viktig dimensjon i forskningen på sentrale samfunns- og politikkområder.

Skole og utdanning er et sentralt område i forskningen for politikktutvikling, også i forhold til migrasjon og integrering. Her utgjør migrasjonsrelevant forskning lite i den nåværende kartleggingen – det var en større andel i 2004 og 2002. I 2007 kom programmet Praksisrettet FoU i barnehage, grunnpplæring og lærerutdanning i gang for alvor (flere prosjekter starter først opp i 2008) med et samlet budsjett for den 5-årige perioden på over 160 mill kr. Et nytt større utdanningsprogram er nå på trappene fra 2008/09. Det vil framover være interessant å se hvordan disse programmene bevilger midler til migrasjonsrelevant forskning.

Utfordringen: Dårlig dekkede forskningstema

Oversiktene viser at det er noen temafelt som er dårlig dekket, det være seg i IMER-programmet som har et særlig ansvar for hele det brede migrasjons- og integreringsfeltet, og i Forskningsrådet andre programmer og aktiviteter. IMER-programmets egne begrensede ressurser (ca. 9 mill pr år, som i hovedsak er disponert for hele programperioden ut 2010) gjør det vanskelig å sette inn spesiell innsats på underdekkede felt nå på kort sikt, på tross av den store offentlige oppmerksomheten rundt migrasjons- og integreringsspørsmål.

Det er lite/mindre forskning på

- inter- og transnasjonale problemstillinger (selv om studier av ny arbeidsmigrasjon dekker deler av dette), det globale migrasjonsbildet, komparativ forskning; nasjonalstaten sees ofte som ramme for analysene
- betydningen av språk, kultur og religion; innvandreres livsløp og historie – humanistiske problemstillinger og perspektiver generelt
- skolen – som integreringsarena og møteplass mellom majoritet og minoritet
- barn og unge, oppvekstvilkår, dagligliv, naboskap og sivilsamfunn
- konvensjoner, lover og regler vedr. migrasjon og integrering, jus og rettssystem – rettsvitenskapelige ”IMER-studier” generelt
- diskriminering og likebehandling (selv om noen arbeidslivsstudier også tar opp dette)

Alle disse er viktige forskningsområder for både politikktutvikling og for en mer generell kunnskapsoppbygging på samfunnsmessig særdeles aktuelle felter i det norske – og internasjonale samfunnet. Og hvordan disse kunnskaps- og forskningsbehovene kan møtes samtidig som man vedlikeholder kunnskap og kompetanse på andre og bedre dekkede områder, er en stor utfordring for mange aktører i forskningssystemet, både i Forskningsrådet og hos bevilgende myndigheter.

Utfordringen har også å gjøre med spørsmålet om samordning av forskning på områdene arbeidsliv, velferd og migrasjon som pt (vinteren 2008) diskuteres i Forskningsrådet: Oversikten kan gi gode argumenter for å se ulike programmer i større sammenheng, de tematiske

grenseflatene er mange og studieområdene krysser hverandre. Et migrasjonsperspektiv bør sterkere integreres i programmer og aktiviteter som finansierer samfunnsrelevant forskning, uavhengig av program og finansiør. Migrasjon i alle dens fasonger og konsekvenser er en selvsagt del av dagens samfunn og kan ikke oversees eller overlates til ”spesielt interesserte”. Samtidig med dette er det behov for forskningssatsinger som har ansvar for å ta opp de særegne kunnskapsutfordringene som migrasjonen medfører, og som i liten grad dekkes av andre tematiske hovedfelt. Her kan kjønnsforskningen være en parallell. Kjønn har etter hvert blitt en viktig dimensjon og perspektiv i svært mye samfunnsvitenskapelig og humanistisk – og annen – forskning, samtidig som man i Norge og andre land også har egne programmer for kjønnsforskning, som har særansvar for å utvikle feltet og bringe fram ny kunnskap, både i seg selv og som grunnlag for videre forskning på andre empiriske felter.